

ХІІІ МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «ЯКУБІНСЬКА НАУКОВА СЕСІЯ»

8 квітня 2016 р. у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна відбулась ХІІІ Міжнародна науково-практична конференція «Якубінська наукова сесія». Вона зібрала понад 100 представників як академічної соціології, так і соціологів-практиків з усієї України. У роботі конференції взяли участь перший заступник Міністра освіти і науки України І.Р. Совсун, директор Інституту освітньої аналітики Міністерства освіти і науки України О.Я. Денисюк, а також начальник відділу аналітики вищої освіти цього ж інституту В.В. Ткаченко.

Центральною темою конференції цього року стали проблеми реформування вищої школи в Україні, у тому числі проблеми та перспективи розвитку соціологічної освіти. У ході конференції було проведено два круглих столи та засідання секцій.

Перший круглий стіл «Реформи вищої школи України в оцінках учасників освітнього процесу» був присвячений обговоренню результатів соціологічного дослідження, ініційованого Міністерством освіти і науки України та проведеного Соціологічною асоціацією України (САУ) за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження». У межах дослідження у 16 містах України було проведено 32 фокусованих групових інтерв'ю з викладачами та студентами вищих навчальних закладів різних форм власності. В інтерв'ю взяли участь 150 викладачів і 154 студенти, які представляли 57 ВНЗ (із них 49 державних і 8 приватних). Модераторами круглого столу виступили Президент САУ, ректор Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, академік НАН України В.С. Бакіров, перший заступник Міністра освіти і науки України І.Р. Совсун і віце-президент САУ, завідувачка кафедри соціології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, професор Л.Г. Сокурянська. Результати якісного дослідження представили співробітники кафедри соціології Харківського університету доцент П.М. Артьомов, доцент О.С. Голіков, професор Л.Г. Сокурянська та професор Ю.Г. Сорока. У своїх виступах вони презентували оцінки вузівського загалу актуального стану та проблем розвитку вітчизняної вищої освіти, реформ, що вже відбулись у вищій школі України; імплементації нового закону «Про вищу освіту»; діяльності Міністерства освіти і науки України з реформування освітньої сфери; ставлення студентської молоді до освітніх реформ. Подані матеріали дослідження викликали жваву дискусію, в якій взяли участь представники регіональних осередків САУ, які проводили фокус-групи у своїх містах: О.М. Балакірева, О.В. Бондаренко, І.О. Кудінов, Н.Ю. Кузьмічова, О.В. Максимович, Н.К. Міхно, С.А. Щудло та інші, а також керівники деяких вітчизняних ВНЗ, факультетів, кафедр: К.В. Астахова, Л.О. Белова, Є.І. Головаха, А.П. Горбачик, О.І. Кізілов, М.А. Лепський, О.С. Мурадян, С.В. Романенко, Л.М. Хижняк.

Більшість тих, хто брав слово на засіданні цього круглого столу, говорили про те, що, попри розуміння необхідності реформування освітньої сфери, викладачі та студенти вітчизняних ВНЗ переважно негативно оцінюють реформи, які вже відбулися, підкреслюють їх формальний характер («виникла індустрія імітації освітніх реформ»), відсутність стратегії реформування освіти, низький рівень поінформованості вузівського загалу щодо нового Закону України «Про вищу освіту» тощо. Освітня втомилася від реформ, які не поліпшують реальний стан освітньої галузі, вони вважають, що Міністерство освіти і науки України має прислухатися до їхньої думки щодо проблем системи освіти та можливих шляхів їх вирішення.

У своєму виступі перший заступник Міністра освіти і науки України І.Р. Совсун погодилася з цією думкою, наголосивши на важливості зворотного зв'язку між МОН та викладацьким і

студентським загалом. Вона зазначила, що дане дослідження стало великим кроком на шляху налагодження такого зв'язку.

Учасники круглого столу підкреслили необхідність подальших досліджень з питань реформування вищої школи, а також проведення подібних зустрічей з керівниками Міністерства освіти і науки України та органів і структур у сфері його управління.

Підсумовуючи роботу круглого столу, В.С. Бакіров зазначив, що величезний обсяг інформації, отриманої завдяки проведенню фокусованих групових інтерв'ю з викладачами та студентами українських ВНЗ (транскрипти цих інтерв'ю складають близько 1200 сторінок), потребує подальшого аналізу. Звіт, підготовлений за результатами дослідження, буде доопрацьований, доповнений соціологічною аналітикою та представлений у вигляді колективної монографії. Крім того, за матеріалами дослідження вже опубліковано дві наукові статті у Віснику Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, Серія: «Соціологічні дослідження сучасного суспільства методологія, теорія методи», а також планується проведення аналогічних круглих столів в Ужгороді та Києві. Президент САУ висловив щире вдячність Міжнародному фонду «Відродження» за фінансову підтримку дослідження.

Другий круглий стіл, що відбувся в межах «Якубинської наукової сесії», сфокусував свою увагу на проблемах і перспективах розвитку соціологічної освіти в Україні. Модератором круглого столу була декан соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доцент О.С. Мурадян. Дискусію викликали такі питання, як професійна та «непрофільна» соціологічна освіта, їх специфіка та взаємний вплив; орієнтація професійної соціологічної освіти на сучасний ринок праці; критерії оцінювання якості соціологічної освіти; вплив внутрішньої та міжнародної академічної мобільності на сучасну соціологічну освіту; роль професійних організацій у розвитку соціологічної освіти.

У дискусії взяли активну участь представники основних осередків соціологічної освіти в Україні та організацій-роботодавців, серед них: О.М. Балакірева, Є.І. Головаха, А.П. Горбачик, Т.М. Дублікаш, О.І. Кізілов, М.А. Лепський, К.Г. Михайлова, Н.К. Міхно, В.С. Нікулін, С.В. Романенко, І.П. Рущенко, Л.Г. Сокурянська, Ю.Г. Сорока, Л.М. Хижняк, І.І. Шеремет, С.А. Щудло та інші. Учасники заходу поділилися досвідом організації освітньої діяльності, викладання соціологічних курсів для профільних та непрофільних факультетів у своїх навчальних закладах. Зокрема, завідувач кафедри методів соціологічних досліджень соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доцент О.І. Кізілов звернув увагу на важливість переорієнтації підготовки фахівців із соціолога у класичному розумінні цієї професії на спеціаліста, який володіє рядом певних практичних навичок, часто вузькоспеціалізованих. Декан факультету соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доцент А.П. Горбачик розповів про підготовку фахівців-соціологів за спеціалізаціями кафедр факультету; декан факультету соціології та управління Запорізького національного університету, професор М.А. Лепський акцентував увагу на проблемі еміграції українських абітурієнтів до Польщі, Чехії, країн Прибалтики, Німеччини тощо, про рух абітурієнтів з регіонів до Києва, а також «агресивну» рекламну політику закордонних ВНЗ. З огляду на зазначене, нагальною проблемою стає необхідність формування єдиної інформаційної політики, спрямованої на захист освітньої системи України.

Також у рамках конференції проходили засідання трьох секцій «Теоретичні студії сучасної української соціології», «Емпіричні розвідки соціальної реальності» та «Майбутнє України у соціологічному дзеркалі: молодь, освіта, виховання», де учасники конференції мали змогу поділитися результатами і подискутувати щодо власних соціологічних розвідок. Особливу увагу учасників конференції викликали доповіді професора О.Г. Злобіної «Соціальні трансформації в емоційному вимірі: від методологічних питань до методичних рішень», доцента Т.В. Яковенко

«Ділова активність: проблеми формування мотиваційного комплексу», аспіранта Д.М. Бойка «Символічне насильство як об'єкт соціологічного дослідження: між Бурдье та Жижеком», старшого викладача О.О. Гужви, професора Б. Крамер та професора Дж. Босман «Інновації у наукових комунікаціях: за результатами міжнародного дослідження», професора П. Тамаша «Дунайська ідентичність та громадянськість пограниччя: на шляху до нової європейської внутрішньоконтинентальної («дунайської») Ганзи?», доцента Л.В. Філінської та доцента С.А. Морозової «Особливості міграційної мобільності як маркери соціальної інтеграції молоді сучасної Білорусі (з робочого столу соціолога)», аспірантки Е.О. Нваодух «Соціальні та історичні причини фемінізації бідності в Нігерії», професора Д. Янушаускене «Трудова експлуатація трудових мігрантів: за результатами емпіричного дослідження литовських мігрантів», доцента О.О. Сердюка «Корупція в повсякденному житті харків'ян: результати соціологічного моніторингу 2015 року», доцента Н.К. Міхно «(Ре)конструювання міського ландшафту в умовах змін ідеологічних конструкцій», професора Ю.Г. Сороки «Дискурсивні прояви впливу соціального походження на успіхи в освіті: можливості дослідження», професора Л.М. Хижняк «Трансформація ідеї університету в умовах електронної освіти».

На заключному засіданні конференції було презентовано нові публікації вітчизняних соціологів.

Л.Г. Сокурянська,
професор, д-р соціологічних наук, завідувач кафедри соціології
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,

Л. Г. Проценко,
старший викладач кафедри соціології
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна